РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ-СМОЛЯН

А Н А Л И З
на
физическото развитие и здравословно състояние на децата и учениците в Смолянска област
през 2024 година

Анализът и оценката на здравословното състояние на децата и учениците от област Смолян са изготвени на база на:

- Обобщените от медицинските специалисти на учебните звена данни с резултати от проведените от личните лекари профилактични прегледи, предоставени съгласно изискванията на Наредба №3 на МЗ за здравните кабинети в детските заведения и училищата (обн. ДВ, бр. 38/2000г.)
- НАРЕДБА № 8 от 3.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията (обн. ДВ, бр. 92/ 2016г.)
- Схема за анализ на здравословното състояние на децата и учениците с приложени таблици (писмо на МЗ №32-00-138 от 06.10.2005г.)

Той има за цел да проследи състоянието на основните показатели за физическото и психическо развитие на децата, регистрираните заболявания и аномалии, както и диспансерно наблюдаваните случаи през 2024 година.

До 30.03.2025г. в РЗИ- Смолян са постъпили анализи от **43** детски заведения, при подлежащи 47 и **47** училища, при подлежащи 56. Както и предходните години липсва информация от **4 детски заведения** (2 от община Златоград и по 1 от общини Чепеларе и Борино) и от **9 училища** (4 училища от община Чепеларе; 2 от община Златоград и по 1 училище от общини Смолян, Баните и Борино) В тези учебни звена няма назначен медицински специалист, както и ОПЛ в някои от населените места.

ФИЗИЧЕСКО И ЗДРАВОСЛОВНО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА

По данни на Националния статистически институт към 31.12.2024 година децата от 1 до 9 години в областта са 5 286 (със 177 по-малко от 2023 година). Съгласно получената информация **2483** посещават детско заведение разпределени в **133** групи и за **2479** от тях има данни, че са обхванати с профилактични прегледи. От тях **371** деца (14,9%) са на възраст от 1 до 3г., а **2112** (85,1%) на възраст от 3 до 7 г. По пол разпределението през 2024г. е съответно 50 на 50% момичета и момчета.

Запазва се тенденцията за много висок обхват на децата с профилактичен преглед – **99,8%** от подлежащите, при **98,4%** през 2023г. и 96,8% през 2022г. През наблюдаваната година са профилактирани всички деца от 0 до 3 години и 99,8 % от децата на възраст 4-6 години.

Физическо развитие на децата от 1 до 7 години

Получените антропометрични данни **за ръста** на децата показват, че през 2024 г.:

- **в норми** са били **86,5%** от прегледаните деца, при 87,2% през 2023г. и 88,2% през 2022г.;
- **в риск** са били **8,2%** от прегледаните деца, при 8,5% през 2023г. и 9,2% през 2022г.;
- **с много нисък ръст** са били **3,1%** от децата при 2,7% през 2023г. и 1,6 % през 2022г.;
- **с много висок ръст** са били **2,2%** от децата при 1,6% през 2023г. и 1,0% през 2022г.

Диаграма № 1

От Диаграма №1 е видно, че през последните три години се запазва тенденцията за намаляване на децата в норма за ръст, за съответната възраст, за сметка на тези с много нисък или висок ръст за възрастта си.

Данните за **телесната маса** на децата през 2024г. са:

- **в норма** са **82,8 %** от прегледаните деца при 84,8% през 2023г. и 85,9% през 2022г.;
- **в разширената норма** попадат **11,3%** от децата, 10,4% при през 2023г. и 2022г.;
- **патологично под нормата за тегло** са **2,2%** от децата, при 2,4% през 2023г. и 1,4% през 2022г.;
- **с данни за свръх тегло** са **3,7%** от прегледаните деца при 2,3% през 2023г. и 2,4% през 2022г.

Диаграма 2

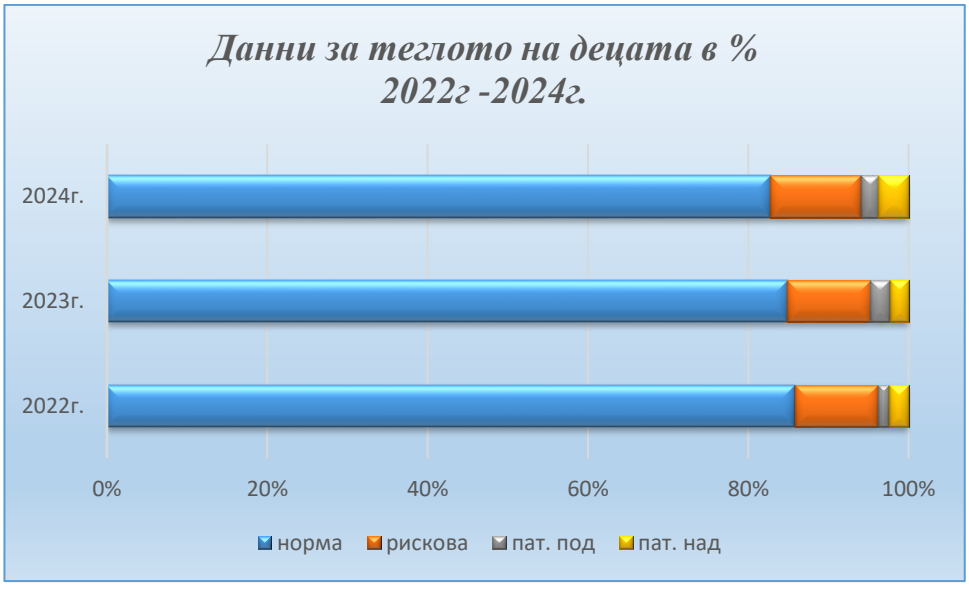

От Диаграма №2 е видно, че през последните три години се наблюдава тенденция за намаляване на децата в норма за тегло, за съответната възраст, за сметка на тези в разширената норма и с две стандартни единици над нормата.

Физическа дееспособност на децата

Оценката по този показател се извършва от педагозите в детските заведения. Отчита се в анализа по броя деца, покрили нормативите за физическа дееспособност. Данните за 2024 г. сочат, че 2012 деца или **95,3%** от подлежащите 2112 деца на възраст от 3 до 7 год. са покрили нормите за възрастта си, при 89,3% през 2023г. и 92,8% през 2022г.

Диаграма 3

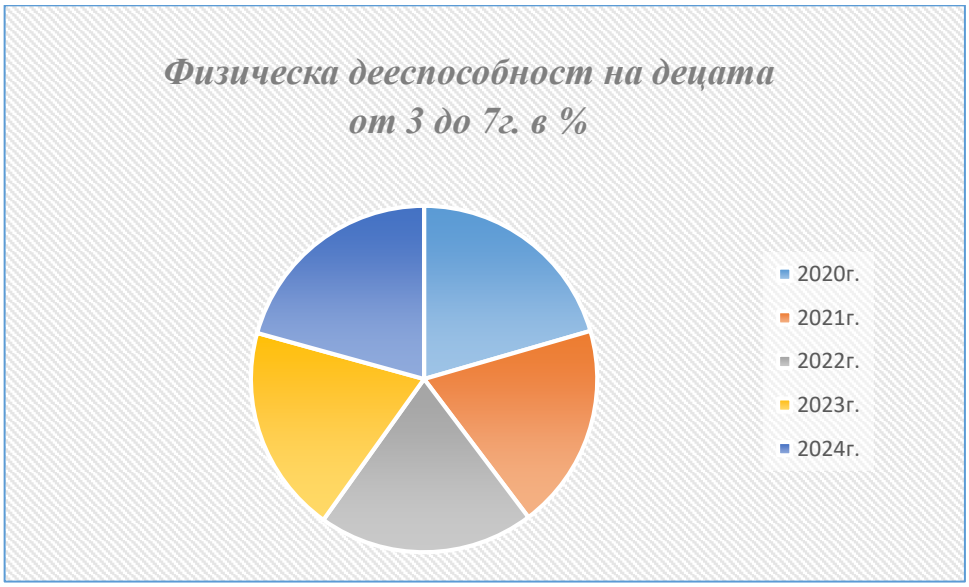

Здравословно състояние на децата

Структурата на моментната болестност е определена на базата на честотата на случаите на 1 000 прегледани деца и показва, че през 2024 г. **845** деца или **145,9** на хиляда прегледани са с отклонения в здравословното си състояние**,** при 123,7 ‰ през 2023г. и 153,7‰ за 2022г.

За разлика от предходните години децата на възраст от 4 до 7 години са боледували значително по- често в сравнение с тези на възраст от 0 до 3 години съответно 207,7 ‰ и 88,5 на хиляда прегледани деца от съответната възрастова група.

Без промяна спрямо предходните години, извън заболяванията в графа „Други," болестите на **дихателната система** заемат най – големия дял от всички регистрирани заболявания – **13,1 ‰** при 12,6 ‰, през 2023г. и 11,5‰, през 2022г.

През 2024г. при децата от 0 до 7 години най-често са били установявани:

- случаи в графа **„Други"** – **125,7** на хиляда прегледани деца, представляващи **86,1 %** от всички регистрирани заболявания и аномалии. През 2023 г. този показател е бил 110,8 ‰, а през 2022г. - 120,2 ‰. Тук най- често се отразяват ОИГДП; ОВИ и шарки.
- **Пневмония** – **3,8 ‰** при 3,3‰ през 2023г. и 3,5‰ през 2022г.;
- **Алергичен ринит –3,3**‰ при 2,4‰ през 2023г. и 4,2‰ през 2022г.;
- **Хронични заболявания на тонзилите и аденоидни вегетации** – **2,9 ‰** при 3,5‰ през 2022г. и 2023г.;
- **Хроничен бронхит – 2,8 ‰** при 2,9‰ през 2023г. и 3,1‰ през 2022г.;
- **Затлъстяване** – **1,9 ‰** при 2,6 ‰ през 2023г. и 2,3‰ през 2022г.;
- **Специфично забавяне в развитието** – **1,4 ‰** при 2,6 ‰ през 2023г. и 3,5 ‰ през 2022г.

Диаграма 4

В класацията на най-често срещаните заболявания при децата, неизменно присъстват едни и същи заболявания, със сравними резултати, без ясно изразени тенденции.

През 2024 г. са прегледани **100 %** (371 деца) от деца на възраст от **0 до 3 години,** посещавали детски заведения в Смолянска област. При **186** деца се установяват различни заболявания и аномалии, формиращи моментна болестност от **71,3** на хиляда прегледани при 61,3 през 2023г. и 35,1 през 2022г.

Не се наблюдава промяна, спрямо предходните години, при най - често срещаните отклонения в здравословното състояние на децата в тази възрастова група. Отново най-много регистрирани заболявания има в групата „**други**“ – 176 деца или **67,5** на хиляда прегледани, като относителния дял на тези заболявания е **94,6%** от всички регистрирани. С честота от **1,9 ‰** на второ място при най-малките, както и предходните години е била **Пневмонията.** След нея се нарежда **Алергичен ринит** срещан при 1,2 от хиляда прегледани деца. Единични са случаите, формиращи честота от **0,4 ‰** на **Затлъстяване и Болести на кръвта.**

В РЗИ – Смолян е постъпила информация за **2112** деца на възраст от **4 до 6** години посещавали детски заведения през 2024 г. От тях с профилактичен преглед са обхванати **2108** деца или **99,8%** от подлежащите. Регистрирани са **661** заболявания и аномалии или **207,7** на хиляда прегледани деца, при 175‰ през 2023г. и 142,9 през 2022г.

Извън случаите определени като „други“ (**173,7 ‰),** най-често срещани в тази възрастова група са: **Хронични заболявания на тонзилите** – **5,4 ‰**. На второ място са **Хроничен бронхит и Алергичен ринит с честота от – 5,0 ‰** прегледани. На трето място с честота от **4,7 ‰** се нарежда **Пневмония** следвана от **Затлъстяване** – с 3,1 ‰

Диспансерно наблюдение на децата

През 2024г. **55** деца (**2,2%** от прегледаните) на възраст от 0 до 7 години са били наблюдавани заради заболявания изискващи диспансеризация, докато през 2023г. те са били 1,9% , а през 2022г. - 2,1%.

Без промяна спрямо последните години, деца в Смолянска област са били диспансеризирани най- често заради **болести на дихателната система –** с относителен дял

от **45,4%** при 26,0% през 2023г. и 36,4 за 2022г., следвани от: **болестите на нервната система** – **12,7%** при 18,0% за 2023г. и 7,3% за 2022г. и **психични и поведенчески разстройства** – също с относителен дял от **12,7%** при 16,0% за 2023г. и 16,3% за 2022г.; **болести на ендокринната система и обмяната – 10,9 %** при 12,0% през 2023г. и 7,3% за 2022г.; **Болести на кръвта и кръвотворните органи** – **7,3%** при 6,0 за 2023г. и 7,3% за 2022г.

През 2024 г. делът на диспансеризираните деца по повод заболявания на дихателната система бележи значителен ръст от 19,4% спрямо предходната година и 9% спрямо 2022г. При болестите на нервната система и при психичните и поведенчески разстройства се наблюдава намаление на диспансеризираните деца спрямо предходната година, съответно: с 11,7% и 3,3%. Същата зависимост се регистрира и при болестите на ендокринната система и обмяната. Намалението спрямо 2023г. е с 1,1%. Единствено при диспансеризираните деца по повод болести на кръвта и кръвотворните органи резултатът е с 1,3% по-висок спрямо предходната година.

Диаграма 5

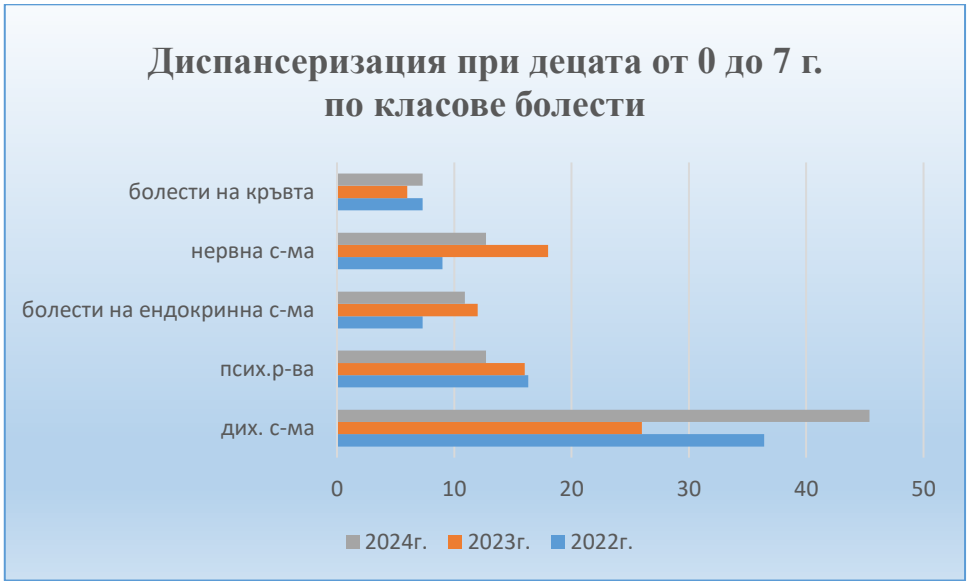

Причини за поставяне под диспансерно наблюдение на децата:

- **Алергични ринити – 32,7%** при 12,0% през 2023г. и 29,0% през 2022г. Значителен ръст от 20,7% спрямо предходната година.
- **Астма – 10,9%** при 12,0% през 2023г. и 7,3% през 2022г. Спад от 1,1% спрямо 2023г.
- **Генерализирани разст. в развитието – 12,7%** при 16,0% през 2023г. и 16,4% през 2022г., като Детският аутизъм е 10,9% от всички диспансерни и 85,7% от генерализираните разстройства. Спад от 3,3% спрямо 2023г
- **Епилепсия – 7,3%** при 10,0% през 2023г. и 3,6% през 2022г. Понижение от 2,7%.
- **Инсулинозависим захарен диабет без усложнения – 5,5%** при 6,0% през 2023г. и 5,5 % през 2022г**.** Понижение от 0,5%.

Диаграма 6

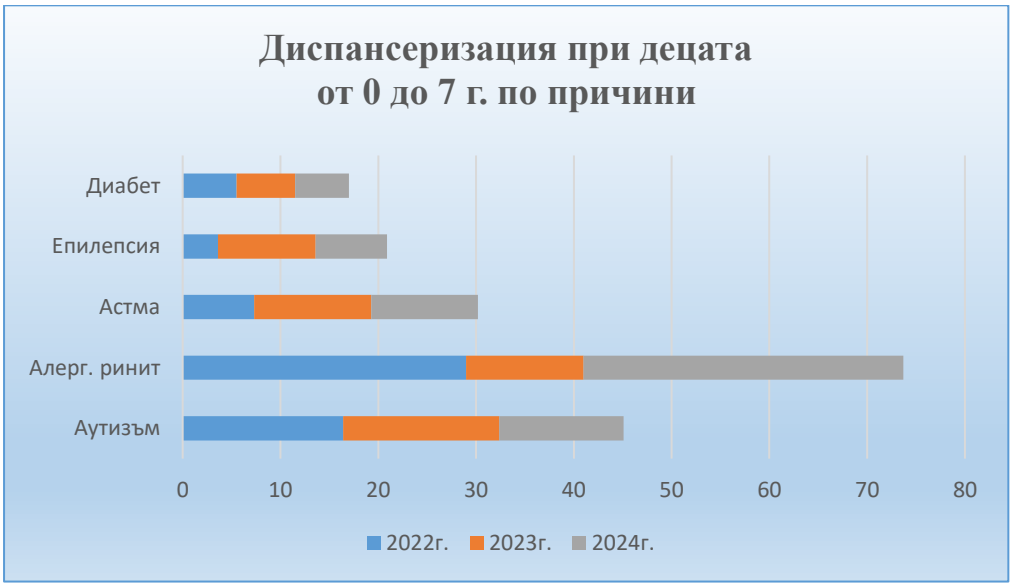

ФИЗИЧЕСКО И ЗДРОВОСЛОВНО СЪСТОЯНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

През 2025г. в РЗИ е постъпила информация от медицинските специалисти на 47 училища с **7960** учащи се разпределени в 478 паралелки. Обобщените данни сочат, че на **7098** или **89,2%** от тях е извършен профилактичен преглед. Резултат с 1,2% по-нисък спрямо 2023г. (90,4%) и сравним с този от 2022г. – 88,7%

Разпределението по пол и възраст е както следва:

- момчетата на възраст 7-14г. – 2204 ученика (27,7%), от тях прегледани 2032 (28,6% от всички и 49,5% от групата)
- момичета на възраст 7-14 г. – 2201 ученика (27,7%), от тях прегледани 2072 (29,2% от всички и 50,5% от групата)
- момчетата на възраст 14-18 г. -1811 ученика (22,8%), от тях прегледани 1489 (21,0% от всички и 49,7% от групата)
- момичета на възраст 14-18г.- 1744 ученика (21,2%), от тях прегледани 1505 (21,2% от всички и 50,3% от групата)

Индивидуална оценка на ръста на учениците:

- **в норма са 74,1%** от всички прегледани ученици, при 72,9% за 2023г. и 73,9% за 2022г. По възрастови групи, в норма за ръст са 78,3 % от 7- 14 год. ученици и 68,3% от 14 – 18 год. ученици.
- **в рискова група** попадат **18,4%** от всички прегледани ученици, при 19,1% през 2023г. и 18,8% през 2022г. По възрастови групи, в риск са 14,8% от учениците на възраст 7-14г. и 23,4% от учениците на 14-18 год.
- **с много нисък ръст** са **2,4%** от всички прегледани, при 2,5% през 2023г. и 2,3% през 2023г. По възрастови групи са съответно 2,9% за 7-14 год. и 1,7% за 14-18 годишните.
- **с много висок ръст** са **5,5%** от всички прегледани ученици, при 5,5% през 2023г. и 4,9% през 2022г. По възрастови групи са съответно 4,0% за 7-14 год. и 6,6% за 14-18 годишните.

Индивидуална оценка на телесната маса на учениците:

- **в норма** са **67,9%** от всички прегледани ученици, при 67,4% през 2023г. и 69,0% през 2022г. По възрастови групи, в норма са 70,1% от прегледаните 7- 14 год. ученици и 65,0% от прегледаните 14 – 18 год. ученици.
- **в риск** са **19,7%** от прегледаните при 19,3% през 2023г. и 19,7% през 2022г. По възрастови групи, в риск са 18,0% от учениците на възраст 7-14 г. и 22,0% от учениците на 14-18 год.
- драстично **под нормата за тегло** са **3,5%** от всички прегледани ученици, при 3,4% през 2023г. и 2,3% през 2022г. По възрастови групи са съответно 3,1% за 7-14 год. и 4,0 % за 14-18 годишните.
- драстично **над нормата за тегло** са **8,9%** от прегледаните, при 9,9% през 2023г. и 9,0% през 2022г. По възрастови групи, с патологично отклонение от нормите за тегло са 8,8 % от 7 – 14 годишните и 9,0% от 14-18 годишните.

И през 2024 г., както и предходните години, не се наблюдават статистически значими разлики в ръст и тегло на учениците от област Смолян.

Диаграма 7

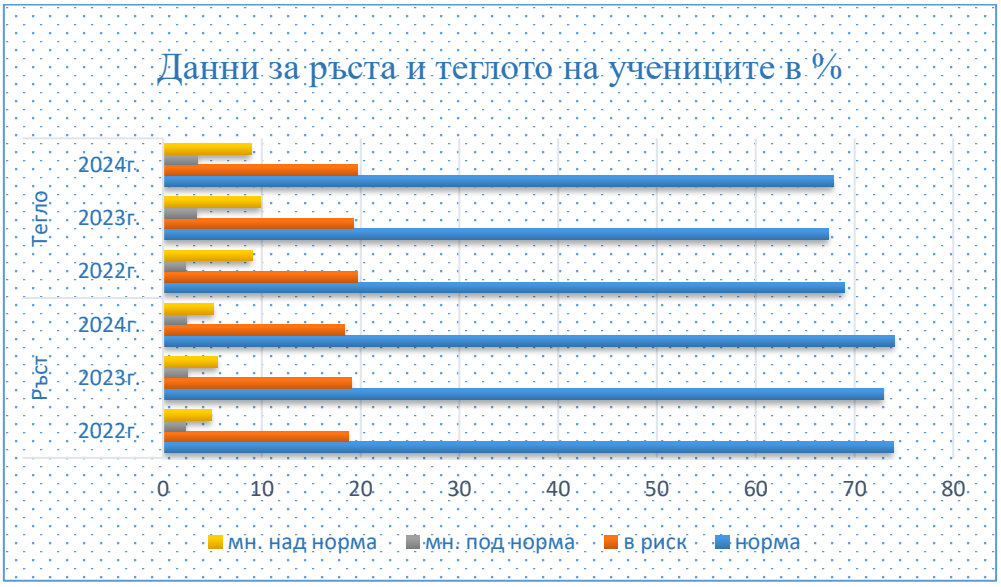

Физическа дееспособност

По данни на медицинските специалисти през 2024г. **97,2%** (**7960** ученика) от посещаващите училище, за които имаме данни са с добра физическа дееспособност, при 96,7% през 2023г. и 97,2% през 2022г. С оценки над среден „3“ са **56,0%** от учениците на възраст 7-14 г. и **44,0%** от юношите.

Напълно освободени от часовете по физическо възпитание и спорт са **215** ученика – **2,7%**, без съществени отклонения в сравнение с 2023г. – 2,2% и 2022г. – 2,6%. Отново, юношите са тези с по- голям относителен дял на не присъствалите в занятия по физкултура – **67,5 %** при **32,5%** за 7-14 годишните.

Запазва се тенденцията от миналите години броят на момичетата освободени от часове да е по-голям от този на момчетата в горните класове, докато във възрастта от 7-14 години съотношението момчета / момичета е близко. Няма известна основателна причина за този превес.

През 2024 г. в област Смолян на територията на училищата не са функционирали групи по лечебна физкултура. Проблемът с възможностите за корекция на неправилното

телодържане, на свръхтеглото, на гръбначните изкривявания и плоскосъпието остава нерешен.

Здравословно състояние на учениците

На годишен профилактичен преглед през 2024г. са преминали **7098** - (89,2%) ученици на възраст 7 -18 г. и са регистрирани **462** заболявания и аномалии, формиращи болестност от **51,9** на 1000 прегледани ученика, при 60,5‰ за 2023г. и 61,0‰ за 2022 г.

Водещи проблеми, установявани по време на профилактичните прегледи, продължават да бъдат:

- **Болести на окото** – **30,9‰** при 32,4‰ през 2023г. и 31,1‰ през 2022г.
- **Затлъстяване** – **7,9 ‰** при 9,9‰ през 2023г. и 11,2 ‰ през 2022г.
- **Астмата – 1,9 ‰** при 3,8‰ през 2023г. и 3,5 ‰ през 2022г.
- **Вродени аномалии – 1,6‰** при 1,2‰ през 2023г. и 1,3‰ през 2022г., като вродените аномалии на сърдечно съдовата система са 57,1% (0,89‰) от всички аномалии.
- **Гръбначни изкривявания – 1,0 ‰** при 0,9‰ през 2022 и 2023 години.

Диаграма 8

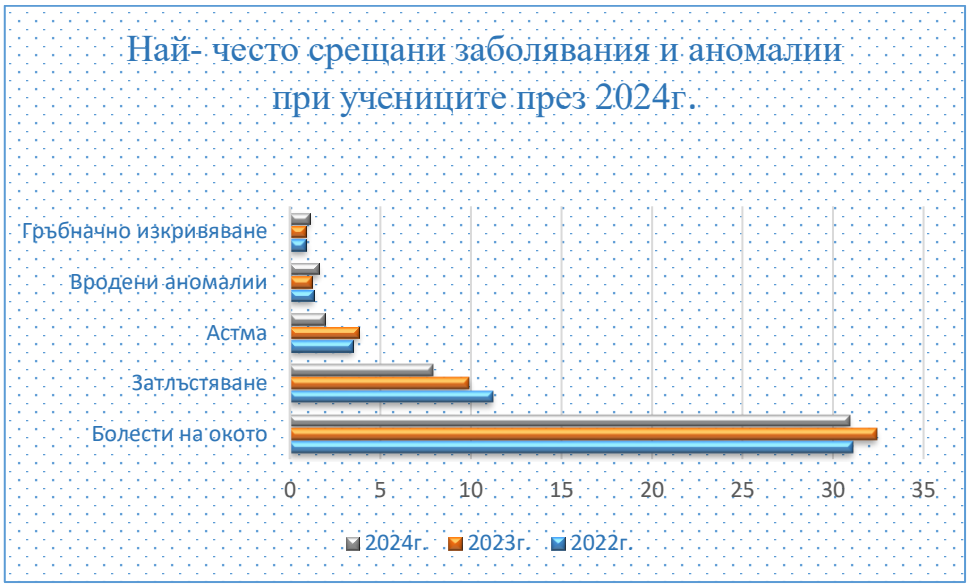

Извън гръбначните изкривявания и вродените аномалии, при всички останали най-често срещани заболявания на учениците се наблюдава снижение на моментната болестност спрямо предходните години.

През 2024 г. в РЗИ е получена информация за здравословното състояние на **546** ***първокласници*** или **90,4%** от подлежащите на преглед ученици- резултат по- лош спрямо 2023 (93,2%) и 2022 (93,7%) години. Установени са **54** заболявания и аномалии формиращи болестност от **83,6** на хиляда прегледани ученици при 92,7 през 2023г. и 91,9 ‰ през 2022г.

Без промяна спрямо предходната година ***най- често срещани при първокласниците*** са били **Болестите на окото** – **30,9‰** при 29,9‰ през 2023г. и 22,9 ‰ през 2022г. На второ място при седем годишните отново е **Затлъстяването –**срещано при **7,7** на хиляда прегледани, при 13,3‰ през 2023г. и 10,6‰ през 2022г. и **Астмата** – **7,7‰** при болестност от 9,9 ‰ през 2023г. и 10,6 ‰ през 2022г. На трето място по честота са **Пневмония – 6,2‰** при 3,3‰ през 2023 и 3,5‰ през 2022г.и **Специфично забавяне в развитието – 6,2‰** при 3,3‰ през 2023г. и 8,8‰ през 2022г.

От подлежащите на профилактичен преглед ***седмокласници*** в област Смолян, за които имаме информация, са прегледани **619** или **91,4%** от тях, при 94,8% през 2023г. и 93,9% през 2022г. - най- нисък резултат за последните 3 години. Регистрираните

заболявания са **56** или **82,4** на хиляда прегледани ученици при 66,8 ‰ приз 22023г. и 73,4‰ през 2022г.

В структурата на моментната болестност ***при седмокласниците*** най- често срещани през 2024г. са били: **Болести на окото** – **55,9‰** при 41,1‰ за 2023г. и 30,6‰ през 2022г. Следвани от **Затлъстяване – 8,8‰** при 10,5‰ през 2023г. и 17,1‰ през 2022г.; **Алергичен ринит** – **2,9‰**, без регистриран случай през 2023г. и 1,2‰ през 2022г. и **Гръбначно изкривяване** – **2,9%,** също без регистриран случай през 2023г. и 2,4‰ през 2022г

При учениците от ***десети клас*** е постигнат обхват с профилактичен преглед от **85,7%** (647 десетокласника) при 86,0‰ през 2023г. и 85,2% през 2022г. Обработената информация показва, че при **56** ученика са открити някои от наблюдаваните заболявания или аномалии формиращи моментна болестност от **66,1 ‰** при 61,4‰ предходната година и 69,9 ‰ през 2022г.

Сравнимо с останалите възрасти ***при десетокласниците*** отново на първо място са били **Болестите на окото –37,8‰** при 34,6‰ през 2023г. и 37,3‰ през 2022г. След тях с честота от **7,1‰** се нарежда **Затлъстяването –** с болестност през 2023г. от 7,9‰ и 4,4 ‰ през 2022г., следвано от **Епилепсия – 3,5‰** при 1,6‰ през 2023г. и 4,7‰ за 2022г. и **Гръбначно изкривяване - 3,5‰** при 1,6 за 2023г. и 1,5 за 2022г**.**

Диспансерно наблюдение на учениците

През 2024 година под диспансерно наблюдение са били поставени **410** ученика от **7098** прегледани или **5,8 %** от тях, при 6,0% през 2023г. и 4,8% през 2022г.

Относителния дял на диспансеризираните ученици на възраст 7-14 г. и 14-18 години е съответно **51,7% и 48,3%** при 53,7% и 46,3% за 2023г. и 57,1% и 42,9% през 2022г. Разпределението на по пол и възраст в проценти е представено в Таблица 1

Таблица 1

	7-14 год.			**14-18 год.**		
	2022г.	2023г.	2024г.	2022г.	2023г.	2024г.
момчета	29,7	26,9	27,1	22,3	25,5	22,2
момичета	27,4	26,9	24,6	20,6	20,8	26,1

През последното десетилетие учениците в Смолянска област са били наблюдавани от лекар-специалист поради едни и същи класове болести. И през 2024г. най-чест повод за диспансеризация са били:

- **Болестите на окото** и придатъците му, ухото и мастоидния израстък – 27,6% при **29,1%** през 2023г. и 13,6 % през 2022г., като ***намаление на зрението*** е с относителен дял от **21,9%** от всички диспансеризирани, при 26,6% през 2023г. и 8,8 % през 2022г. Високите стойности на показателя, най- вероятно се дължат на неправилно отразяване на рефракционните аномалии от медицинските специалисти, въпреки многократно провеждани обучения.
- На второ място са **Заболяванията на дихателната система** с относителен дял от **26,3%** при 24,6% през 2023г. и 31,9% през 2022г. Отбелязва се ръст на показателя от 1,7% на показателя. В тази група отново водеща е ***Астмата* – 13,6%** от всички диспансеризирани ученици при 18,0% през 2023г. и 25,4% през 2022г., като преобладава тази с алергичен компонент – 9,6%
- Следващото място се пада на **болестите на ендокринната система и обмяната – 10,7%** при 9,7% през 2023г. и 9,9% през 2022г. В тази група 21 случая **– 5,1%** от диспансеризираните ученици са с **Инсулинозависим диабет без усложнения,** при 5,5% предходната година и 6,5% през 2022г.

- На четвърто място се нареждат **болестите на нервната система** с относителен дял от **9.5%** при 7,7% за 2023г. и 10,2% през 2022г. От тях, 25 ученика – **6,1%** са с ***Епилепсия*** при 5,2% през 2023г. и 7,0% приз 2022г.
- На следващо място по честота са **болестите на органите на кръвообращението – 6,3%** при 5,9% през 2023г. и 6,8% през 2022г. В тази група **2,7%** от диспансеризираните ученици са с **Митрален (клапен) пролапс** при 1,8% през 2023г. и 3,9% през 2022г.
- На последно място с относителен дял от **4,9%** са **Вродените аномалии, деформации и хромозомни аберации** при 1,8% през 2023г. и 9,3% през 2022г.

Диаграма 9

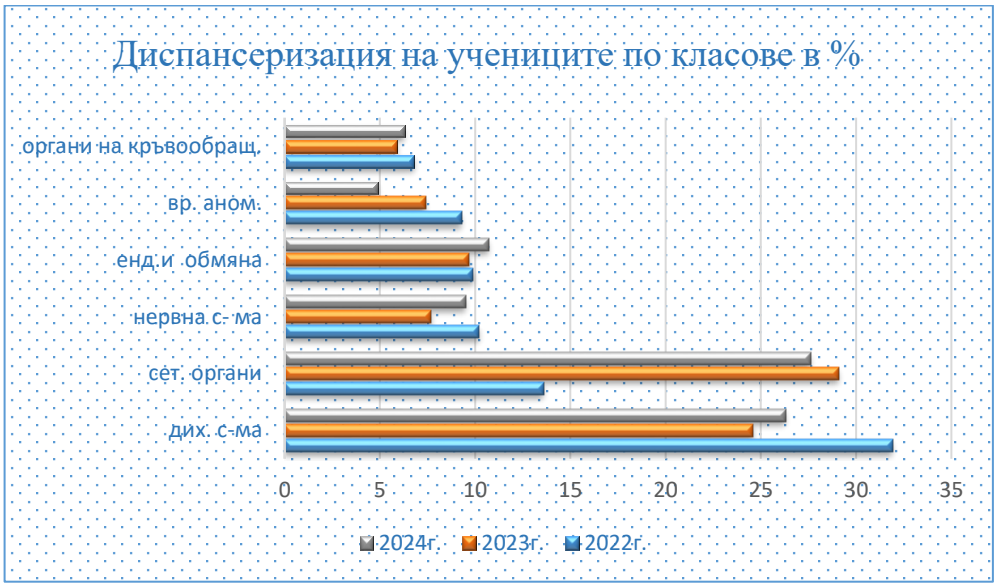

Както и предходните години **7-14** годишните ученици най- често са наблюдавани заради:

- **Слепота и намалено зрение –** с относителен дял от **13,2%** от всички наблюдавани при 15,8% през 2023г. и 7,3% през 2022г. Диспансеризираните момичета отново са повече от момчетата - съответно 7,8% и 5,4 %. В групата на 7-14 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **25,5%** при 28,9% през 2023г. и 12,9% за 2022г.
- **Алергични ринити –** с относителен дял от **8,5%** при 4,7% през 2023г. и 4,5% през 2022г. Съотношението на диспансеризираните момчетата / момичетата е близко – 4,6% за момчетата и 4,1% за момичета. В групата на 7-14 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **16,5%** при 8,8% през 2023г. и 7,9% за 2022г.
- **Астма -** с относителен дял от **6,8%** от всички наблюдавани, при 9,3% през 2023г. и 13,0% през 2022г. Както и предходните години момчетата с астма са два пъти повече от момичетата, съответно 4,6% и 2,2%. В групата на 7-14 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **13,2%** при 17,2% през 2023г. и 22,8% за 2022г.
- **Инсулинозависим захарен диабет –** с относителен дял от **2,7%** при 2,9% през 2023г. и 3,4% през 2022г., като честотата му при момичетата е близо три пъти по-висока от тази на момчетата, съответно – 1,9% и 0,7%. В групата на 7-14 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **5,2%** при 5,5% през 2023г. и 5,9% за 2022г.

- **Епилепсия –** с относителен дял от **2,4%** при 1,8% за 2023г. и 4,0% през 2022г. Момчетата с епилепсия са над два пъти повече от момичетата, съответно 1,7% и 0,7%. В групата на 7-14 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **4,7%** при 3,4% през 2023г. и 6,9% за 2022г.
- През 2024г**.** се наблюдава увеличение на учениците с **Детски аутизъм** – **2,7%** при 1,1% през 2023г. и 1,6% през 2022г., като преобладават момчетата с това заболяване – 1,7% и 0,7% за момичета. В групата на 7-14 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **4,7%** при 2,1% през 2023г. и 3,0% за 2022г.

Диаграма 10

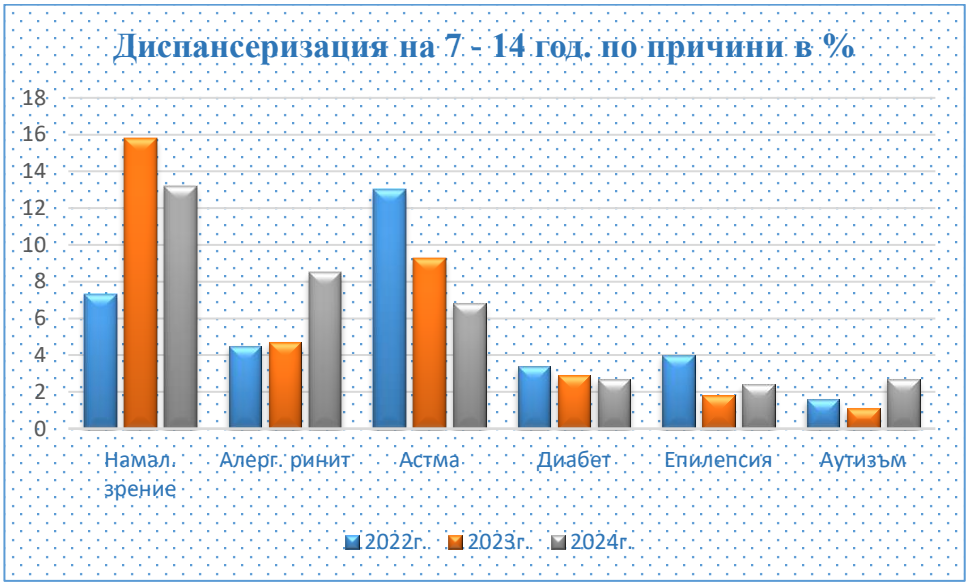

Без промяна спрямо предходните години, **14-18** годишните ученици са били наблюдавани заради:

- **Слепота и намалено зрение –** с относителен дял от **10,7%** при 10,8% за 2023г. и 3,1% през 2022г. Диспансеризираните момчета са 4,9%, а момичетата 5,8%. В групата на 14-18 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **22,2%** при 23,4% през 2023г. и 7,2% за 2022г.
- **Астма** - с относителен дял от **6,8%** при 8,8% през 2023г. и 12,4% през 2022г. Диспансеризираните момчета са 4,6%, а момичетата – 2,2%. В групата на 14-18 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **14,1%** при 19,0% през 2023г. и 28,9% за 2022г.
- **Епилепсия** - с относителен дял от **2,7%** при 3,4% през 2023г. и 3,1% през 2022г. Диспансеризираните момчета и момичетата са с дял по 1,9%. В групата на 14-18 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **5,6%** при 7,3% през 2023г. и 7,2% за 2022г.
- **Алергичен ринит** - с относителен дял от **3,9%** при 0,5% през 2023г. и 0,8% през 2022г. Диспансеризираните момчета и момичетата са с дял по 1,9%. В групата на 14-18 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **8,1%** при 0,9% през 2023г. и 1,9% за 2022г.
- **Инсулинозависим диабет** - с относителен дял от **2,4%** при 2,5% през 2023г. и 3,1% през 2022г., като честотата му при момичетата е 1,5%, а при момчетата е 0,9%. В групата на 14-18 год. диспансеризирани ученици заболяването е с относителен дял от **5,1%** при 5,4% през 2023г. и 7,2% за 2022г.

Диаграма 11

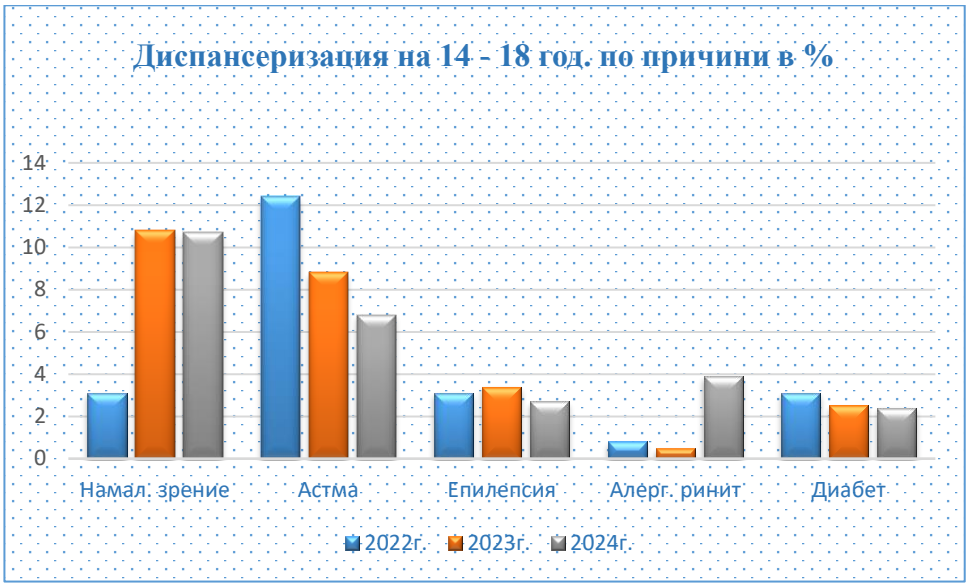

Анализирайки изнесените данни за физическото развитие, здравословното състояние и диспансерното наблюдение на учениците от 0 до 18 г. в Смолянска област, през 2024г. могат да се направят следните **изводи**:

- ✓ Обхвата на децата с профилактичен преглед остава висок 98,4%, докато при учениците е по- нисък с 1,2 % (89,2%) спрямо 2023г. и сравним с този от 2022г.
- ✓ Запазва се тенденцията от последните три години за намаляване на децата в норма за ръст и тегло, за сметка на тези с много нисък или много висок ръст и тегло за възрастта си.
- ✓ През 2024г., както и предходните години не се наблюдават статистически значими разлики в ръст и тегло на учениците от област Смолян.
- ✓ През наблюдавания период, относителния дял на учениците покрили тестовете за физическа дееспособност е сравним с този от последните 2 години, докато при децата се наблюдава ръст на успешно покрили нормативите, спрямо предходните години.
- ✓ Непроменена е тенденцията юношите да се с по- голям относителен дял на освободени от физическо възпитание и спорт, като освободените от занятия момичета са повече от момчетата.
- ✓ През 2024 г. в област Смолян на територията на училищата не са функционирали групи по лечебна физкултура. Осигуряването на възможности за корекция на неправилното телодържане, на свръхтеглото, на гръбначните изкривявания и плоскосъпието остава нерешен проблем.
- ✓ Регистрираната моментна болестност при децата на възраст от 0 – 7 години е с 22,2 пункта по-висока спрямо 2023г. и сравнима с тази от 2022г. За разлика от предходната година, по-висока болестност се наблюдава в сегмента 4-7 годишните деца.
- ✓ Подобно на предходните години, извън заболяванията в графа „Други“ болестите на дихателната система заемат най – големия дял от всички регистрирани заболявания при децата – 13,1 ‰, с незначителен ръст спрямо 2023г. (0,5 пункта);
- ✓ При учениците се регистрира най- ниската болестност за последните 3 години, като снижението спрямо 2023г. е 8,6 пункта, а спрямо 2022г. - 9,1 пункта.
- ✓ В класацията на най-често срещаните заболявания и аномалии при децата и учениците, през последните години, присъстват почти едни и същи заболявания без

ясно изразени тенденции. Спрямо предходната година при всички тях се наблюдава понижение на честотата им с изключение на пневмония и алергичен ринит при децата и гръбначни изкривявания и вродени аномалии при учениците с незначителен ръст спрямо 2023г.

- ✓ Не се наблюдават съществени промени и в диспансеризацията на наблюдавания контингент през последните десет години. Отново, най-често срещани са заболяванията на окото, дихателната, нервната и ендокринна системи, както и психични и поведенчески разстройства. През 2024г. във всички класове болести при децата се отчита понижение на показателите спрямо 2023г., с изключение на болестите на дихателната и нервната система, докато при учениците във всички класове болести се наблюдава ръст спрямо предходната година с изключение на болестите на окото.

На основание на изложения анализ и отбелязаните проблеми ще насочим усилията си в следните направления:

- ✓ По- активна работа на здравните специалисти от детските заведения и училищата с родителите за създаване на условия за повишаване на двигателната активност на подрастващите, намаляване на престоят им в статично положение и с неправилна стойка.
- ✓ По- активно провеждане на закалителни процедури от здравните специалисти в детските заведения на областта с цел профилактика на заболяванията на дихателната система.
- ✓ Създаване на условия от общинските власти за обхващане на децата в риск в групи по ЛФК;
- ✓ Подобряване на връзката с личните лекари с цел повишаване качеството на профилактичните прегледи и провеждане на целенасочена промотивна дейност.